

Saksframstilling

Redegjørelse for arbeidet tilknyttet flyktninger herunder kostnader og inntekter

Kommunedirektørens forslag til vedtak/innstilling:

Saken tas til orientering

Sammendrag:

Kommunedirektøren vil med dette redegjøre for arbeidet tilknyttet flyktninger herunder kostnader og inntekter.

I møtet den 25. januar 2024 fattet kommunestyret et vedtak om å bosette maksimalt 204 nye flyktninger i 2024 i tråd med Integrerings- og mangfoldsdirektoratets (IMDi) anmodning.

Arbeidet med effektivering av politisk vedtak om bosetting av 204 nye flyktninger i 2024 går som planlagt. Pr. dagens dato (18.09.24) er det bosatt 123 nye flyktninger og nasjonale myndigheter (IMDi) fortløpende fordeler flere flyktninger til kommunen. Det er et godt samarbeidsklima mellom alle berørte kommunale tjenester, og alle bidrar til god måloppnåelse på sitt arbeidsområde.

Når det gjelder kvalifiseringsarbeidet har 48 prosent av deltakere på introduksjonsprogrammet kommet ut i arbeid eller utdanning etter avsluttet programmet. Det er ingen flyktning som mottar økonomisk støtte fra NAV uten å delta i kvalifiseringstiltak.

Vi prøver ut ulike kvalifiseringsmodeller for å øke måloppnåelsen. Det er stort engasjement på tvers av tjenester for å utvikle ulike kvalifiserende tiltak i intro. Vi kan nevne, bl.a. samarbeid med Familieteam, Fossilia Bosenteret og Fides. Samarbeid med Eikra gård om kvalifisering av flyktninger har nå fått oppmerksomhet både regionalt og nasjonalt.

Vi samarbeider med EIKRA om et prosjekt som heter «Alle skal med!». Det er kvinner med lite utdanning fra hjemlandet som deltar i prosjektet. Vi har kvinner fra Syria, Eritrea, Kongo og Vietnam. Så langt er kvinnene på gården 1 dag i uka. De jobber med språktrening, praktisk opplæring i aktuelle yrkesområder, teoretisk opplæring i begrep som er viktig når man skal være på en arbeidsplass, undervisning knyttet til livsmestring og fysisk/psykisk helse mm. Formålet med prosjektet er kvalifisering av målgruppen til arbeidet.

Integrering er et fagområde i stadig endring når det gjelder bosettingsbehovet og lovverket. Dette stiller krav til fleksibilitet, kreativitet og omstilling. For å imøtekomme utfordringene på integreringsfeltet kommer vi fremover til å ha enda mer fokus på styrking av tverrfaglig samarbeid og utvikling av nye kvalifiseringstiltak.

Integreringsarbeidet krever et godt og tett samarbeid mellom mange kommunale tjenester. Det er summen av resultater fra de ulike tjenestene som bidrar til et godt og vellykket integreringsarbeid i kommunen. Derfor har kommunen etablert et Rådgivende team for Integrering. Teamet består av enhetsledere og rådgivere fra de mest berørte kommunale tjenestene. Målsettingen er at teamet skal bidra til et godt, strukturert og målrettet samarbeid med alle tjenesteområder i kommunen og andre aktører på integreringsfeltet. Det skal også bidra til et planmessig og aktivt bosettings- og integreringsarbeid, slik at flyktningene så raskt som mulig kan forsørge seg selv og bidra til felleskapet.

Når det gjelder kostnader og inntekter knyttet til integreringsområde viser årsrapportene at utgifter tilknyttet integreringsområdet har, i mange år på rad vært betydelig lavere enn inntekter. Vi kan, for eksempel vise til saken i kommunestyret den 05. 09.2024 (PS 109/2024). Basert på fersk analyse vil budsjetterte inntekter på integreringsområdet øke med kr 18 mill for 2024.

Saksopplysninger

Anmodning om bosetting av flyktninger i 2024 var basert på det nasjonale bosettingsbehovet. Det høye bosettingsbehovet skyldes krigen i Ukraina og store ankomster av ukrainske flyktninger til Norge

Pr 18.09 er det bosatt 123 nye flyktninger. Vi har god tilgang til boliger. Ukrainske flyktninger bruker boligmarkedet aktivt, og flere søker midler gjennom Husbanken for innkjøp av egen bolig. Vi opplever at flyktninger flytter på egen hånd, og boligene som blir frigjort brukes til bosetting av nye flyktninger. Men, vi opplever også at noen Ukrainere flytter tilbake til Ukraina etter bosetting. I 2024 flyttet 10 ukrainere tilbake til hjemland.

Det er etablert et godt samarbeid mellom enhet Bygg, Boligtjenesten, NAV og Integreringsenheten om boligløsninger for flyktninger. Vi opplever en god respons hos private utleiere. For å forebygge risiko for store utgifter til vedlikehold av fremleieboligene, skal enhet Bygg sette inn ressurser med ansvar for å gjennomføre tilsyn.

Når det gjelder kvalifiseringsarbeidet er det ingen flyktninger i alder 18-55 (målgruppe for introduksjonsprogrammet) som ikke er under kvalifiseringsprogram. Vi har satt i gang ulike kvalifiseringstiltak og flere er under vurdering. Målet er å få flyktningene ut i arbeid eller utdanning, slik at de kan forsørge seg selv og bidra til fellesskapet.

Det er veldig viktig at kommunen investerer i målrettede kvalifiseringstiltak for deltakere i introduksjonsprogrammet for å tette gapet mellom hva hver enkelt har av kompetanse og behovet på arbeidsmarkedet.

Kommuner som bosetter flyktninger, får overført statlig integreringstilskudd. Formålet med tilskuddet er at kommunene skal gjennomføre et planmessig og aktivt bosettings- og integreringsarbeid, slik at flyktningene så raskt som mulig kan forsørge seg selv og bidra til fellesskapet. Tilskuddet utbetales per bosatt person og i fem år fra bosettingsdato.

Integreringstilskudd skal blant annet brukes til utbetaling av ulike økonomiske ytelser til nyankomne flyktninger, fordi de er avhengige av offentlig økonomisk støtte mens de er i kvalifiseringsløpet. Målet med integreringsarbeidet er at de fleste klarer seg selv økonomisk innen utgangen av integreringstilskuddsperioden (5 år). De som ikke klarer seg selv økonomisk etter fem år, og de som ikke deltar i kvalifiseringsløp på grunn av ulike årsaker blir sosialhjelpsmottakere. Vi må unngå at den gruppen blir stor. Derfor er det viktig at kommunen fremover bruker integreringstilskudd enda mer strategisk for å få flyktningene ut i arbeid eller utdanning så raskt som mulig.

Stjørdal kommune jobber strategisk og målbevisst for å få nyankomne flyktninger ut i arbeid eller utdanning. Jo raskere flyktningene blir selvhjulpne, jo større andel av tilskuddene går rett til kommunen. Det vil si at kommunen får inntekter uten utgifter til dem. Det er derfor stor økonomisk gevinst ved investering i kvalifiseringsarbeidet. Hvis for eksempel fem personer kommer ut i arbeid eller utdanning etter å ha vært bosatt i kommunen i ett år, vil kommunen fortsatt få overført statlige integreringstilskudd for dem i fire år uten utgifter. Med dagens sats vil dette tilsvare ca. 3 mill. I tillegg betaler personene skatt til kommunen.

Årsrapportene viser at utgifter tilknyttet integreringsområdet har, i mange år på rad vært betydelig lavere enn inntekter. Basert på fersk analyse vil budsjetterte inntekter på integreringsområdet i 2024 øke med kr 18 mill.

Regjeringen har nylig gjort endringer i bestemmelsene om introduksjonsprogram for personer med kollektiv beskyttelse (ukrainere). Formålet med endringene er økt arbeidsretting av introduksjonsprogram for personer med kollektiv beskyttelse. De nye bestemmelsene gjelder for deltakere som startet introduksjonsprogrammet 1. februar 2024 el. Hensikten med endringen er å sikre at flere deltakere får et mer arbeidsrettet innhold i introduksjonsprogrammet og kommer raskere ut i arbeidslivet. Minstekrav til omfanget av arbeidsrettede elementer er 15 timer i uken. Minstekravet til omfang inntreer fra den fjerde måneden i programmet, men tiltakene kan gjerne starte tidligere. I et introduksjonsprogram med sluttmaal om arbeid etter integreringsloven § 37c andre ledd, skal arbeidsrettede elementer nå gjennomsnittlig minst utgjøre 15 timer i uken av programtiden. Ved deltidsprogram på inntil 60 prosent av fulltid kan kommunen sette ned kravet til gjennomsnittlig minst 10 timer i uken. Minstekravet kan oppfylles ved praksis på en arbeidsplass, arbeid på deltid, korte yrkes- eller bransjekurs, arbeidsmarkedstiltak i regi av NAV eller andre lignende tiltak

Innføring og implementering av de nye lovkravene har krevd intern omstilling ved Integreringsenheten, og et godt strukturert og målrettet samarbeid med andre aktører som NAV Værnes, Fides og næringslivet. Vi har inngå en skriftlig samarbeidsavtale med både NAV og FIDES om kvalifiseringstiltak med fokus på å få flere nyankomne flytninger ut i arbeidet.

Vi har fått tilbakemelding fra både NAV og arbeidsgivere om at flyktningene må bli enda bedre i norsk for å kunne imøtekomme arbeidslivets krav og forventinger. Språket gjør det utfordrende med tanke på bruk av enkelte tiltak i NAV, hvor det kreves minst A2-nivå for å kunne nyttiggjøre seg tiltaket. Arbeidsgivere informerer om at det kreves tett oppfølging av deltakere og at inkluderingsdugnaden er vanskelig på grunn av ressursmangel. Integreringsenheten vil forsterke norskopplæring ved å starte opplæringen fra første bosettingsdag. I tillegg til vanlig norskopplæring i klasserommet kommer vi til å innføre bruk av digital plattform for norskkurs. Vi skal også intensivere samarbeid med frivillighet for språkpraksis utenfor klasserom og i fritidsaktiviteter.

Vi har tatt initiativ til et samarbeid med Næringsforeningen i Værnesregionen i forbindelse med anskaffelse av målrettet praksisplasser og kobling av etterspurt arbeidskraft og flyktningenes medbrakte kompetanse. Vi skal også samarbeide om informasjon om behov for praksisplasser og jobber ved systematisk bruk av media, internettsider, og andre aktuelle kommunikasjonskanaler.

Kommunen er den største arbeidsgiveren. Det er svært viktig at kommunen stiller opp med tilbud om praksisplasser og legge til rette for at flyktninger med kompetanse vi har behov for kan få jobb i kommunen. Det er også behov for at kommunen lager fortløpende statistikk som viser måloppnåelse som dekker 5 års-perioden, og ikke bare det året flyktninger slutter i introduksjonsprogrammet. Dette vil gi et bedre grunnlag for vurdering av treffsikre kvalifiseringstiltak.

Vurdering

Bosetting av nye flyktninger er ikke bare en humanitær oppgave. Det bidrar også til befolkningsvekst, statlige økonomiske overføringer, arbeidsplasser og ny arbeidskraft kommunen vil ha behov for i årene som kommer.

Et bærekraftig bosettings- og integreringsarbeid skal være hovedmål i integreringsarbeidet i Stjørdal. Det betyr raskere overgang til lønnet arbeid slik at de nye stjørdalingene så raskt som mulig kan forsørge seg selv og bidra økonomisk til felleskapet.

Vi har så langt i år oppnådd gode resultater i bosettings- og kvalifiseringsarbeidet. Men vi står overfor store utfordringer som krever et godt og tett tverrfaglig samarbeid både horisontalt og vertikalt.